

PROGRAM „UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE”

ZAPROSZENIE DO SKŁADANIA WNIOSKÓW 2008-2010

AKTUALIZACJA 2009 – PRIORYTETY STRATEGICZNE

SPIS TREŚCI

JAK KORZYSTAĆ Z TEGO DOKUMENTU	3
WSTĘP – KONTEKST POLITYKI	4
WSTĘP – OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE CELE PROGRAMU	6
ROZDZIAŁ 1 – PROGRAMY SEKTOROWE.....	7
1. Comenius – Edukacja szkolna.....	7
1.1. Mobilność i partnerstwa	8
1.2. Projekty wielostronne.....	8
1.2.1. Priorytet 1: Zwiększanie motywacji do nauki oraz zdobywanie zdolności uczenia się	8
1.2.2. Priorytet 2: Opracowywanie szerokiej gamy metod nauczania i uczenia się mających umacniać kompetencje kluczowe o charakterze ogólnym.....	9
1.2.3. Priorytet 3: Zarządzanie szkołą.....	9
1.2.4. Priorytet 4: Uczenie się języków obcych i różnorodność językowa.....	9
1.2.5. Priorytet 5: Podnoszenie umiejętności czytania i pisania	10
1.2.6. Priorytet 6: Cyfrowe treści i usługi dydaktyczne	10
1.3. Sieci.....	10
1.3.1. Priorytet 1: Rozwój edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej	10
1.3.2. Priorytet 2: Zarządzanie szkołą.....	11
1.3.3. Priorytet 3: Wspieranie przedsiębiorczości i związków ze światem pracy.....	11
1.3.4. Priorytet 4: Cyfrowe treści i usługi dydaktyczne	11
1.3.5. Priorytet 5: Zwiększanie atrakcyjności nauki przedmiotów ścisłych	12
1.3.6. Priorytet 6: Rozwijanie kształcenia specjalnego w celu integrowania włączenia wszystkich młodych ludzi, w szczególności młodych osób niepełnosprawnych	12
2. Erasmus – Szkolnictwo wyższe, w tym kształcenie i szkolenie zawodowe na poziomie szkolnictwa wyższego	13
2.1. Mobilność.....	14
2.2. Projekty wielostronne.....	15
2.2.1. Projekty związane z opracowaniem programów nauczania.....	16
2.2.2. Projekty koncentrujące się na współpracy instytucji szkolnictwa wyższego z przedsiębiorstwami.....	16
2.2.3. Projekty wspierające programy modernizacji instytucji szkolnictwa wyższego	16
2.2.4. Projekty „wirtualnych kampusów”	17
2.3. Sieci tematyczne.....	17
2.3.1. Sieci akademickie.....	18
2.3.2. Sieci strukturalne.....	18
3. Leonardo da Vinci – kształcenie i szkolenie zawodowe – wstępne i ustawiczne.....	19
3.1. Mobilność i partnerstwa	20
3.2. Projekty wielostronne.....	21
3.2.1. Priorytet 1: Przejrzystość i uznawalność kompetencji i kwalifikacji.....	21

3.2.2.	Priorytet 2: Podwyższanie jakości i atrakcyjności systemów i praktyk kształcenia i szkolenia zawodowego.....	21
3.2.3.	Priorytet 3: Rozwój umiejętności i kompetencji nauczycieli, trenerów i opiekunów w systemie kształcenia i szkolenia zawodowego	22
3.2.4.	Priorytet 4: Rozwój umiejętności zawodowych z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy.....	22
3.2.5.	Priorytet 5: Podnoszenie poziomu kompetencji w grupach ryzyka	22
3.3.	Sieci.....	23
3.3.1.	Sieci ECVET	23
3.3.2.	Sieci zainteresowanych stron	23
4.	Grundtvig – kształcenie dorosłych i inne ścieżki edukacyjne.....	24
4.1.	Mobilność i partnerstwa	25
4.2.	Projekty wielostronne.....	25
4.2.1.	Priorytet 1: Kompetencje kluczowe	26
4.2.2.	Priorytet 2: Poprawa jakości kształcenia dorosłych.....	26
4.2.3.	Priorytet 3: Poprawa atrakcyjności i dostępu do kształcenia dorosłych	26
4.2.4.	Priorytet 4: Poprawa walidacji poza- i nieformalnego uczenia się	27
4.2.5.	Priorytet 5: Promowanie kształcenia dorosłych wśród obywateli marginalizowanych i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz migrantów.....	27
4.2.6.	Priorytet 6: Nauczanie i uczenie się w późniejszym wieku; międzypokoleniowe uczenie się i uczenie się w rodzinie	27
4.3.	Sieci.....	28
4.3.1.	Priorytet 1: Nauka języków obcych w kształceniu dorosłych.....	28
4.3.2.	Priorytet 2: Tworzenie sieci akademickich na rzecz kształcenia dorosłych	28
4.3.3.	Priorytet 3: Tworzenie sieci stron zainteresowanych w dziedzinie kształcenia dorosłych29	
4.3.4.	Priorytet 4: Walidacja i certyfikacja.....	29
	ROZDZIAŁ 2 – PROGRAM MIĘDZYSEKTOROWY	30
1.	Działanie kluczowe 1 – Współpraca w ramach poszczególnych polityk oraz innowacyjność	30
1.1	Mobilność (wizyty studyjne).....	30
1.2	Studia i badania porównawcze	31
2.	Działanie kluczowe 2 – Języki obce	32
2.1	Projekty wielostronne.....	32
2.2	Sieci.....	33
3.	Działanie kluczowe 3 – Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (TIK)	34
3.1	Projekty wielostronne.....	34
3.2	Sieci.....	35
4.	Działanie kluczowe 4 – Upowszechnianie i wykorzystywanie wyników.....	37
4.1	Projekty wielostronne.....	37
4.2	Analizy i materiały referencyjne	37
	ROZDZIAŁ 3 – PROGRAM JEAN MONNET	38
	Działalność w zakresie nauczania, badań i debat programu Jean Monnet.....	38

JAK KORZYSTAĆ Z TEGO DOKUMENTU

Niniejszy dokument stanowi aktualizację priorytetów zaproszenia do składania wniosków na lata 2008-2010 w ramach wspólnotowego programu „Uczenie się przez całe życie”. Dokument określa priorytetowe obszary tematyczne dla wniosków, jakie można składać zgodnie z wytycznymi poszczególnych działań programu. Zdecydowana większość elementów zaproszenia do składania wniosków na lata 2008-2010 pozostaje bez zmian, wprowadza się jednak pewne zmiany odzwierciedlające rozwój programu i uwzględniające jego nowe działania.

Priorytety określone w niniejszym dokumencie odzwierciedlają zagadnienia kluczowe dla rozwoju strategii kształcenia i szkolenia na poziomie europejskim. Jeżeli wnioski nie będą różniły się między sobą pod względem jakości, większą szansę na dofinansowanie będą miały oferty opracowane dla tych priorytetów niż takie, w których nie zostały one uwzględnione.

Niniejsze zaproszenie powinno być stosowane wraz z następującymi dokumentami:

- Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca program „Uczenie się przez całe życie” na lata 2007-2013.
- Przewodnik po programie zawierający opis działań oraz uregulowań finansowych i administracyjnych.

Wnioskodawcy powinni zwrócić uwagę na fakt, że przewodnik po programie zawiera informacje na temat wielu nowych działań, które zostaną rozpoczęte w roku 2009 w ramach programów sektorowych Comenius oraz Grundtvig.

WSTĘP – KONTEKST POLITYKI

Zasadniczym priorytetem programu „Uczenie się przez całe życie” jest wzmocnienie wkładu kształcenia i szkoleń w osiągnięcie celu lizbońskiego, zgodnie z którym UE ma stać się najbardziej konkurencyjną gospodarką opartą na wiedzy, charakteryzującą się trwałym rozwojem gospodarczym, licznymi i lepszymi miejscami pracy oraz większą spójnością społeczną. We wszystkich komponentach programu priorytet będą miały działania mające na celu podnoszenie poziomu umiejętności, wspierające rozwój i wdrażanie spójnych i kompleksowych strategii uczenia się przez całe życie oraz promujące innowacje i twórczość.

W tym kontekście określono następujące priorytetowe obszary działań na rok 2009:

- Wspieranie realizacji programu prac Edukacja i szkolenie 2010, w celu poprawy jakości systemów edukacji i szkolenia w Europie, zwiększenia dostępu do nich i ich otwartości, w szczególności poprzez promowanie spójności wszystkich form i etapów kształcenia i szkolenia przez całe życie, począwszy od najmłodszych lat życia człowieka, oraz doskonalenie elastyczności ścieżek, na przykład poprzez wdrożenie europejskich ram kwalifikacji i systemów zatwierdzania uczenia się poza- i nieformalnego, oraz doradztwa przez całe życie.
- Wzmacnianie roli kształcenia i szkoleń w procesie lizbońskim zarówno na poziomie wspólnotowym, jak i krajowym, nie tylko w celu promowania konkurencyjności, ale także trwałego wzrostu gospodarczego i spójności społecznej.
- Wspieranie twórczości i innowacji we wszystkich systemach i na wszystkich poziomach kształcenia i szkoleń, tak aby Europejski Rok Twórczości i Innowacji 2009 stał się sukcesem.
- Wdrażanie strategii uczenia się przez całe życie w celu poprawy skuteczności systemów kształcenia i równego do nich dostępu¹, zwłaszcza poprzez działania na rzecz zmniejszenia liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną lub osiągających niski poziom umiejętności podstawowych, w celu wspierania gospodarczej i społecznej integracji migrantów, przeciwdziałania nierównościom społeczno-gospodarczym, ułatwiania wczesnego nabywania kompetencji kluczowych, promowania stabilnego finansowania i poprawę bazy wiedzy, na której opiera się polityka i praktyka.
- Poprawa jakości kształcenia i szkolenia pracowników wszystkich rodzajów instytucji kształcenia, w szczególności nauczycieli i osób prowadzących szkolenia.
- Modernizacja systemów szkolnictwa wyższego, tak aby były one bardziej spójne i bardziej dostosowane do potrzeb społeczeństwa. Modernizacja jest potrzebna, aby w obliczu wyzwań związanych z globalizacją umożliwić europejskim uniwersytetom

¹ Wspólne sprawozdanie na rok 2008 Rady i Komisji z postępów w realizacji programu prac „Edukacja i szkolenie 2010” „Uczenie się przez całe życie dla wiedzy, kreatywności i innowacyjności”, http://ec.europa.eu/education/policies/2010/natreport08/council_pl.pdf;

Kompendium dotyczące głównych inicjatyw politycznych oraz ich efektów w dziedzinie kształcenia i szkoleń od roku 2000, http://ec.europa.eu/education/policies/2010/comp_en.html.

odgrywanie kluczowej roli w Europie wiedzy, aby rozwijać wiedzę, umiejętności i kompetencje Europejczyków oraz wspierać innowacyjność i konkurencyjność Europy. Modernizacja powinna umożliwić uniwersytetom pełnienie właściwej im roli w Europie wiedzy oraz przyczynianie się do osiągania celów strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

- Podnoszenie jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego poprzez realizację priorytetów procesu kopenhaskiego na poziomie krajowym, na przykład poprzez realizację pilotażowego projektu Europejskiego systemu transferu i akumulacji punktów w kształceniu i szkoleniu zawodowym.
- Podnoszenie niskiego poziomu uczestnictwa w kształceniu dorosłych, w szczególności wśród pracowników starszych i tych o niskich kwalifikacjach w celu ograniczenia przeszkód w znalezieniu zatrudnienia i zwiększenia zdolności przystosowywania się osób do szybko zmieniających się warunków życia i pracy.
- Zwiększenie mobilności obywateli, a zwłaszcza jej jakości, również poprzez wdrażanie „Zalecenia w sprawie jakości mobilności”² oraz poprzez wykorzystywanie narzędzi Europass.
- Wspomaganie zrównoważonego rozwoju, w tym zagadnień związanych z energią i zmianą klimatu, poprzez działania we wszystkich sektorach kształcenia i szkolenia.

Obok wspólnego sprawozdania 2008 Rady i Komisji z postępów w realizacji programu prac Edukacja i szkolenie 2010 („Uczenie się przez całe życie dla wiedzy, kreatywności i innowacyjności”) pełen zestaw dokumentów dotyczących powyższego tematu dostępny jest w przygotowanym przez Dyрекcję Generalną ds. Edukacji i Kultury kompendium dotyczącym głównych inicjatyw politycznych oraz ich efektów w dziedzinie kształcenia i szkoleń od roku 2000³.

W odniesieniu do środków towarzyszących we wszystkich programach sektorowych oraz w kluczowym działaniu 2 (języki obce) nie obowiązują konkretne priorytety.

Należy podkreślić, że we wszystkich programach niezwykle ważne będzie upowszechnianie i wykorzystywanie wyników na poziomie zarówno projektu, jak i programu. Dlatego też wszystkie wnioski muszą zawierać jasny plan upowszechniania i wykorzystywania wyników.

Komisja będzie rozpatrywała wnioski o współfinansowanie nowych programów prac sieci powstałych w latach ubiegłych na podstawie udokumentowanych osiągnięć tych sieci.

---

² Zalecenie 2006/961/WE z dnia 18 grudnia 2006 r., Dz.U. L 394 z 30.12.2006 r., <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:EN:PDF>

³ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/compendium05_en.pdf

WSTĘP – OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE CELE PROGRAMU

Ogólne i szczegółowe cele programu „Uczenie się przez całe życie” określono w art. 1 decyzji ustanawiającej ten program i, dla celów informacyjnych, zamieszczono poniżej. Mają one zastosowanie do wszystkich komponentów programu, a uzupełniają je szczegółowe i operacyjne cele określone dla każdego podprogramu, które przytoczono w poszczególnych rozdziałach niniejszego zaproszenia do składania wniosków.

Ogólnym celem programu, określonym w art. 1 ust. 2 decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, jest: przyczynianie się, poprzez uczenie się przez całe życie, do rozwoju Unii Europejskiej jako społeczeństwa opartego na wiedzy, charakteryzującego się trwałym rozwojem gospodarczym, licznymi i lepszymi miejscami pracy oraz większą spójnością społeczną przy jednoczesnym zapewnieniu należytej ochrony środowiska naturalnego dla przyszłych pokoleń. Program ma w szczególności za zadanie promowanie wymiany, współpracy i mobilności pomiędzy systemami kształcenia i szkolenia w obrębie Unii Europejskiej, tak aby systemy te stały się światowym punktem odniesienia w dziedzinie jakości.

Cele szczegółowe, określone w art. 1 ust. 3 decyzji ustanawiającej program, są następujące:

- a) przyczynianie się do rozwoju uczenia się przez całe życie na wysokim poziomie, a także propagowanie osiągania jak najlepszych wyników, innowacji oraz europejskiego wymiaru systemów nauczania i praktyki w tej dziedzinie;
- b) wspieranie realizacji europejskiego obszaru uczenia się przez całe życie;
- c) wspieranie poprawy jakości, atrakcyjności i dostępności ofert w zakresie uczenia się przez całe życie w państwach członkowskich;
- d) wzmocnienie wkładu uczenia się przez całe życie w spójność społeczną, aktywne obywatelstwo, dialog międzykulturowy, równość kobiet i mężczyzn oraz samorealizację;
- e) pomoc we wspieraniu kreatywności, konkurencyjności, szans na zatrudnienie oraz rozwoju ducha przedsiębiorczości;
- f) przyczynianie się do zwiększonego uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie osób w każdym wieku, w tym osób o szczególnych potrzebach edukacyjnych oraz grup w niekorzystnej sytuacji, niezależnie od ich środowiska społeczno-ekonomicznego;
- g) propagowanie nauki języków obcych i różnorodności językowej;
- h) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii nauczania oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie;
- i) wzmocnianie roli uczenia się przez całe życie w tworzeniu poczucia obywatelstwa europejskiego opartego na zrozumieniu i poszanowaniu praw człowieka oraz zasad demokracji, a także zachęcaniu do tolerancji i szacunku dla innych narodów i kultur;
- j) wspieranie współpracy w zapewnianiu wysokiej jakości we wszystkich dziedzinach edukacji i szkoleń w Europie;
- k) zachęcanie do jak najlepszego wykorzystywania wyników, innowacyjnych produktów i procesów oraz do wymiany dobrych praktyk w dziedzinach objętych programem „Uczenie się przez całe życie” w celu poprawy jakości edukacji i szkoleń.

ROZDZIAŁ 1 – PROGRAMY SEKTOROWE

1. COMENIUS – EDUKACJA SZKOLNA

Wprowadzenie: kontekst polityki

Państwa członkowskie opracowały konkretne cele w ramach ogólnej strategii poprawy sytuacji w dziedzinie kształcenia, a cztery z pięciu z określonych przez nie poziomów odniesienia związane są z edukacją szkolną⁴. Wciąż jednak pozostaje wiele do zrobienia. Nie poprawiła się sytuacja w zakresie umiejętności czytania, a postępy w odniesieniu do przedwczesnego przerywania nauki oraz ukończenia nauki na poziomie ponadgimnazjalnym dokonują się zbyt wolno. Pomimo iż osiągnięto cele dotyczące zwiększenia liczby uczniów uczących się matematyki, przedmiotów ścisłych oraz technicznych, nadal maleje liczba uczniów zainteresowanych dziedzinami niezwiązanymi z informatyką. Również poziom uczestnictwa dziewcząt w tych dziedzinach jest wciąż zbyt niski.

Jeśli chodzi o stronę merytoryczną edukacji szkolnej, to w zaleceniach z grudnia 2006 r. określono osiem kluczowych kompetencji uczenia się przez całe życie, które należy wykształcić w młodych ludziach do momentu zakończenia przez nich wstępnego etapu kształcenia i szkoleń⁵. Obejmują one nie tylko kompetencje podstawowe (język ojczysty, języki obce, kompetencje matematyczne, techniczne i informatyczne), ale także kompetencje bardziej przekrojowe (umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość, świadomość i ekspresja kulturalna). Wiele z nich określa się w krajowych programach nauczania jako cele wielokierunkowe, wymagają więc one nastawienia na ogólny, szeroko pojęty rozwój szkoły.

W roku 2007 Komisja przeprowadziła konsultacje publiczne na temat modernizacji systemu edukacji szkolnej, aby lepiej sprostać obecnym i przyszłym wyzwaniom⁶. Przyjęła także Komunikat dotyczący poprawy jakości kształcenia nauczycieli⁷. Coraz większa jest także świadomość wagi kształcenia przedszkolnego i wczesnoszkolnego dla uczenia się przez całe życie jako klucza do zapewnienia równości na kolejnych poziomach kształcenia i szkolenia.

Stąd przedstawione priorytety odzwierciedlają potrzebę rozwijania przez wszystkich podstawowych kompetencji dla celów budowania społeczeństwa opartego na wiedzy, przy szczególnym skupieniu się na osobach mających nierówny dostęp do edukacji. Zważywszy,

⁴ Konkluzje Rady z maja 2003 r. w sprawie poziomów referencyjnych średnich europejskich wyników w zakresie kształcenia i szkolenia (poziomy odniesienia) oraz

Roczne sprawozdanie z postępów za rok 2007 (Annual Progress Report 2007), dostępne na stronie http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/ pod zakładką „Nowości”

⁵ Zalecenie 2006/962/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz.U. L 394/10 z 30.12.2006 r. Osiem kompetencji kluczowych to: porozumiewanie się w języku ojczystym; porozumiewanie się w językach obcych; kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne; kompetencje informatyczne; umiejętność uczenia się; kompetencje społeczne i obywatelskie; inicjatywność i przedsiębiorczość; świadomość i ekspresja kulturalna.

⁶ http://ec.europa.eu/education/school21/index_pl.html

⁷ http://ec.europa.eu/education/com392_en.pdf

że wiele wyzwań wymaga zmian organizacyjnych oraz rozwoju zawodowego kadry, edukacja nauczycieli i rozwój dyrektorów szkół mają tu znaczenie kluczowe.

Wprowadzenie: szczegółowe i operacyjne cele programu Comenius

Cele szczegółowe programu Comenius określone w art. 17 ust.1 decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- a) rozwijanie wiedzy o różnorodności kultur i języków europejskich oraz zrozumienia jej wartości wśród młodzieży i kadry nauczycielskiej;
- b) pomaganie młodym ludziom w nabyciu podstawowych umiejętności i kompetencji życiowych niezbędnych dla rozwoju osobistego, przyszłego zatrudnienia i aktywnego obywatelstwa europejskiego.

Cele operacyjne programu Comenius, określone w art. 17 ust.2 decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- a) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym mobilności, w której uczestniczą uczniowie i kadra nauczycielska z różnych państw członkowskich;
- b) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym partnerstw pomiędzy szkołami z różnych państw członkowskich, tak by objąć wspólnymi działaniami oświatowymi w okresie trwania programu przynajmniej 3 miliony uczniów;
- c) zachęcanie do nauki nowożytnych języków obcych;
- d) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii uczenia oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie;
- e) wzmacnianie jakości i wymiaru europejskiego kształcenia nauczycieli;
- f) wspieranie poprawy metod dydaktycznych i zarządzania szkołami.

Priorytety programu Comenius

1.1. Mobilność i partnerstwa

Dla tych działań nie zostały określone priorytety przedmiotowe.

1.2. Projekty wielostronne

Wszystkie projekty wielostronne realizowane w ramach programu Comenius zakładają rozwijanie lub transfer innowacji w imię poprawy sytuacji w kształceniu i doskonaleniu zawodowym nauczycieli, a także udostępnianie im niezbędnych materiałów, metodologii i wszelkiego innego wsparcia. Priorytetowo traktowane będą następujące obszary tematyczne:

1.2.1. Priorytet 1: Zwiększanie motywacji do nauki oraz zdobywanie zdolności uczenia się

W społeczeństwie opartym na wiedzy ważne jest nie tylko ogólne zwiększanie dostępu do kształcenia, ale także umacnianie motywacji osób do uczenia się w szkole i, po jej ukończeniu, przez całe życie. Istnieje szczególna potrzeba szybszej poprawy sytuacji w odniesieniu do wskaźnika dotyczącego liczby uczniów kończących naukę na poziomie ponadgimnazjalnym.

- Projekty powinny skupiać się na rozwijaniu, testowaniu i wprowadzaniu materiałów, nowych metod pedagogicznych oraz strategii tworzonych w celu:
  - zwiększania motywacji uczniów i uatrakcyjnienia nauki, zwłaszcza w przypadku migrantów i osób dotkniętych nierównościami społeczno-gospodarczymi;
  - wsparcia uczniów w podnoszeniu umiejętności uczenia się;
  - umacniania związków pomiędzy edukacją szkolną a światem pracy;
  - umacniania pozycji edukacji międzykulturowej i zwiększania jej wkładu w integrację społeczną;
  - pomocy w zaspakajaniu potrzeb dzieci osób podróżujących z przyczyn zawodowych i pracowników migrujących;
  - zwiększenia uczestnictwa w działaniach edukacyjnych poprzez udział w zajęciach sportowych.

1.2.2. Priorytet 2: Opracowywanie szerokiej gamy metod nauczania i uczenia się mających umacniać kompetencje kluczowe o charakterze ogólnym

Coraz częściej oczekuje się, że na etapie kształcenia początkowego uczniowie uzyskają tzw. przekrojowe kompetencje kluczowe (zob. kompetencje kluczowe od 4 do 8)⁸. Wymaga to skoordynowanego podejścia różnych przedstawicieli kadry pedagogicznej.

- Projekty powinny skupiać się na rozwijaniu, testowaniu i wdrażaniu zajęć oraz materiałów, metod i innowacyjnych strategii pedagogicznych (np. nauczanie zespołowe).

1.2.3. Priorytet 3: Zarządzanie szkołą

Jako że środowiska szkolne stają się coraz bardziej złożone, umiejętności osób należących do oświatowej kadry kierowniczej, takich jak dyrektorzy szkół, okazują się coraz istotniejsze dla sukcesu danej szkoły, choć jednocześnie rzadko są uwzględniane w kursach szkoleniowych dla nauczycieli.

- Projekty powinny skupiać się na rozwijaniu, testowaniu i wdrażaniu metod praktycznego szkolenia z zakresu umiejętności przywódczych i zarządzania szkołą, oraz na rozwijaniu kultury oceniania wewnątrzszkolnego.

1.2.4. Priorytet 4: Uczenie się języków obcych i różnorodność językowa

Projekty powinny skupiać się na rozwijaniu, testowaniu i wdrażaniu programów nauczania, zajęć bądź materiałów, metodyki i strategii pedagogicznych w dziedzinach takich jak:

---

⁸ Zalecenie 2006/962/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz.U. L 394/10 z 30.12.2006 r. Osiem kompetencji kluczowych to: 1. porozumiewanie się w języku ojczystym; 2. porozumiewanie się w językach obcych; 3. kompetencje matematyczne oraz podstawowe kompetencje naukowe i techniczne; 4. kompetencje informatyczne; 5. kompetencja uczenia się; 6. kompetencje społeczne i obywatelskie; 7. poczucie inicjatywy i przedsiębiorczość; 8. świadomość i ekspresja kulturalna.

- wczesne uczenie się języków obcych;
- opracowywanie i upowszechnianie narzędzi nauczania i uczenia się rzadziej używanych i nauczanych języków obcych⁹;
- zintegrowane nauczanie języka i treści (CLIL); oraz
- testowanie umiejętności językowych.

1.2.5. Priorytet 5: Podnoszenie umiejętności czytania i pisania

Poziom umiejętności czytania i pisania uczniów w Unii Europejskiej nie poprawia się, a w niektórych przypadkach wręcz ulega pogorszeniu. Kultura czytelnictwa jest coraz bardziej zagrożona konkurencyjną ofertą proponowaną przez nowe media. Istnieje wyraźna potrzeba umacniania motywacji zdobywania i rozwijania zdolności czytania i pisania, w szczególności wśród chłopców. Szczególną uwagę należy też poświęcić rozwijaniu tych umiejętności wśród migrantów i osób zmagających się z nierównościami społeczno-ekonomicznymi.

- Projekty powinny skupiać się na rozwijaniu, testowaniu i wdrażaniu materiałów, zajęć, nowych strategii i metod pedagogicznych stworzonych w celu poprawy nauczania i nabywania umiejętności czytania i pisania.

1.2.6. Priorytet 6: Cyfrowe treści i usługi dydaktyczne

Istnieje wyraźna potrzeba promowania i rozwijania umiejętności oraz wiedzy nauczycieli w celu jak najlepszego wykorzystania nowych możliwości, jakie stwarzają wszelkiego rodzaju cyfrowe treści i usługi dydaktyczne, dostępne na rynku oraz opracowywane w sposób nieformalny.

- Projekty powinny skupiać się na rozwijaniu, testowaniu i wdrażaniu materiałów, zajęć i nowych metod pedagogicznych stworzonych w celu zwiększenia wykorzystania dobrej jakości treści cyfrowych w szkołach, zwłaszcza w ramach nabywania kompetencji kluczowych.

1.3. Sieci

Priorytetowo traktowane będą następujące obszary tematyczne:

1.3.1. Priorytet 1: Rozwój edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej

W ramach tego priorytetu sieci mają stanowić forum dla dostawców, instytucji badawczych i stowarzyszeń świadczących usługi edukacyjne na etapie przedszkolnym i wczesnoszkolnym, w które, w ramach wspólnej odpowiedzialności, zaangażowani byłiby również rodzice. Sieci powinny obejmować następujące elementy:

---

⁹ Odnosi się to do języków, które nie są powszechnie nauczane, niezależnie od tego, czy są to urzędowe języki krajów uczestniczących w programie „Uczenie się przez całe życie”, języki regionalne, języki mniejszości czy języki imigrantów – wszędzie tam, gdzie projekty mogą pomóc w poprawie jakości nauczania tych języków, szerzeniu dostępu do możliwości uczenia się ich, zachęcania do produkcji, adaptacji i wymiany materiałów dydaktycznych, jak również zachęcania do wymiany informacji oraz najlepszych praktyk w tej dziedzinie

- określenie, wymianę i korzystanie z doświadczeń i dobrych praktyk w dziedzinie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej;
- metody pedagogiczne dążące do rozwijania kreatywności u dzieci już we wczesnych latach ich życia;
- wczesne rozpoczynanie nauki języków obcych;
- określenie obszarów tematycznych projektów wielostronnych i innej współpracy na poziomie europejskim.

1.3.2. Priorytet 2: Zarządzanie szkołą

Dyrektorzy szkół odgrywają kluczową rolę w zarządzaniu i kierowaniu szkołami. Tak jak ma to miejsce w wielu organizacjach, których zarządzanie oparte jest na zasadzie podziału kompetencji, umiejętności przywódczych wymaga się od wszystkich przedstawicieli kadry piastujących stanowiska o wysokim stopniu odpowiedzialności.

Sieci w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- poprawie przygotowania i szkolenia skutecznej kadry zarządzającej;
- szerzeniu lepszego zrozumienia roli kadry zarządzającej szkołą.

1.3.3. Priorytet 3: Wspieranie przedsiębiorczości i związków ze światem pracy

W ramach tego priorytetu sieci powinny obejmować wszystkie następujące elementy:

- udane przejście pomiędzy kształceniem, szkoleniem ustawicznym a karierą zawodową, włączając w to poradnictwo zawodowe i doradztwo;
- wykorzystywanie i upowszechnianie wyników projektów w ramach programu Comenius, innych europejskich inicjatyw oraz działań w ramach obszaru „szkoła i świat pracy”;
- wymiana doświadczeń i tworzenie sieci stron zainteresowanych (ekspertów, instytucji itp.) w celu maksymalizacji wkładu szkół w zmniejszanie bezrobocia wśród osób młodych;
- określenie sposobów rozwijania poczucia inicjatywy i przedsiębiorczości wśród osób uczących się i nauczycieli.

1.3.4. Priorytet 4: Cyfrowe treści i usługi dydaktyczne

Sieci w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- zbieraniu, zatwierdzaniu i rozpowszechnianiu treści cyfrowych oraz wprowadzaniu ich do krajowych i regionalnych systemów kształcenia;
- staraniach, aby treści te były wielojęzyczne i aby odzwierciedlały europejskie wartości i etykę;
- świadczeniu usług i doradztwa w zakresie praw autorskich, licencji, zapewniania jakości, partnerstw publiczno-prywatnych i wielojęzyczności;

- promocji cyfrowych treści dydaktycznych odnoszących się do kluczowych kompetencji oraz zachęcaniu nauczycieli do kreatywnego korzystania z cyfrowych technologii i zasobów.

1.3.5. Priorytet 5: Zwiększanie atrakcyjności nauki przedmiotów ścisłych

Sieci w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- zwiększaniu atrakcyjności nauki przedmiotów ścisłych wśród uczniów szkół średnich;
- opracowywaniu i udostępnianiu informacji na temat studiowania przedmiotów ścisłych i związanej z nimi dalszej kariery zawodowej;
- działaniach mających na celu zmniejszenie dysproporcji płci wśród studentów kierunków ścisłych i w zawodach z nimi związanych.

1.3.6. Priorytet 6: Rozwijanie kształcenia specjalnego w celu integrowania włączenia wszystkich młodych ludzi, w szczególności młodych osób niepełnosprawnych

Priorytet ten stanowiłby wzmocnienie inicjatyw politycznych na rzecz włączenia kształcenia specjalnego do głównego nurtu polityki oraz uczynienia ze szkół specjalnych ośrodków wsparcia dla poszczególnych podgrup o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Objąłby on również potrzeby szkoleniowe kadry nauczycielskiej oraz większe otwarcie szkół na społeczeństwo.

2. ERASMUS – SZKOLNICTWO WYŻSZE, W TYM KSZTAŁCENIE I SZKOLENIE ZAWODOWE NA POZIOMIE SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Wprowadzenie: kontekst polityki

Strategia UE dla szkolnictwa wyższego ma na celu wspieranie reform systemów szkolnictwa wyższego państw członkowskich, tak aby były one bardziej spójne i bardziej odpowiadały potrzebom społeczeństwa opartego na wiedzy. Reformy są bowiem niezbędne do sprostania wyzwaniom globalizacji i dla kształcenia oraz przekwalifikowywania europejskich pracowników. Powinny one umożliwić instytucjom szkolnictwa wyższego pełnienie właściwej im roli w Europie opartej na wiedzy oraz przyczynianie się do osiągnięcia celów strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

W rozważaniach nad kwestią modernizacji uczelni Komisja określiła trzy główne obszary reform szkolnictwa wyższego:

- reforma programów nauczania: system trójstopniowy (studia licencjackie/inżynierskie – magisterskie – doktoranckie), kształcenie oparte na kompetencjach, elastyczne ścieżki kształcenia, uznawanie kwalifikacji i kompetencji, mobilność, spójność z procesem bolońskim;
- reforma systemu zarządzania: autonomia i odpowiedzialność finansowa instytucji szkolnictwa wyższego, partnerstwa strategiczne, zapewnianie jakości;
- reforma systemu finansowania: zróżnicowane dochody instytucji szkolnictwa wyższego, czesne, stypendia i pożyczki, równość i dostęp, ukierunkowane finansowanie UE.

W maju 2006 r. Komisja opublikowała komunikat „Realizacja programu modernizacji dla uniwersytetów: edukacja, badania naukowe i innowacje”¹⁰, w którym określono dziewięć zadań niezbędnych dla modernizacji instytucji szkolnictwa wyższego obejmujących te trzy obszary reform. Są to: 1) znoszenie barier wokół instytucji szkolnictwa wyższego w Europie; 2) zapewnianie prawdziwej autonomii i odpowiedzialności instytucjom szkolnictwa wyższego; 3) dostarczanie bodźców ustrukturyzowanym partnerstwom ze środowiskiem biznesu; 4) dbanie o właściwe połączenie kwalifikacji i umiejętności dla rynku pracy; 5) zmniejszanie braków w finansowaniu i zwiększanie skuteczności finansowania w dziedzinie kształcenia i badań; 6) zwiększanie interdyscyplinarności i transdyscyplinarności; 7) aktywowanie wiedzy poprzez współdziałanie ze społeczeństwem; 8) nagradzanie doskonałości na najwyższym szczeblu; 9) sprawienie, aby Europejski Obszar Szkolnictwa Wyższego i Europejska Przestrzeń Badawcza stały się bardziej zauważalne i atrakcyjne w świecie.

Zachęca się instytucje szkolnictwa wyższego do pełnego udziału w „trójkącie wiedzy” (edukacja, badania naukowe i innowacje) oraz do uczestnictwa w projektach koncentrujących się na intensywnej współpracy pomiędzy instytucjami szkolnictwa wyższego a przedsiębiorstwami. Priorytet ten został szczególnie podkreślony w propozycji Komisji w

---

¹⁰ [COM\(2006\)208](#)

sprawie powołania Europejskiego Instytutu Technologicznego¹¹, ale odnosi się też bardziej ogólnie do szkolnictwa wyższego.

Szczególnie ważne pozostaje wdrożenie „Zalecenia w sprawie dalszej europejskiej współpracy w zakresie zapewniania jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym”¹² z 2006 r. oraz europejskich ram kwalifikacji, jak również wzmacnianie ich powiązań z Ramową Strukturą Kwalifikacji dla Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Strategia lizbońska i proces boloński nadal stanowią podstawę dla strategii działań dla szkolnictwa wyższego z należyтым uwzględnieniem wniosków UE i bolońskich spotkań ministerialnych.

Wprowadzenie: szczegółowe i operacyjne cele programu Erasmus

Cele szczegółowe programu Erasmus, określone w art. 21 ust. 1 decyzji ustanawiającej program, są następujące:

- a) wspieranie realizacji Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego;
- b) wzmacnianie wkładu szkolnictwa wyższego oraz kształcenia zawodowego na poziomie szkolnictwa wyższego w proces innowacji.

Cele operacyjne programu Erasmus, określone w art. 21 ust. 2 decyzji ustanawiającej program, są następujące:

- a) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym mobilności studentów oraz kadry nauczycielskiej w całej Europie tak, by do roku 2012 co najmniej 3 miliony osób wzięły udział w mobilności studenckiej w ramach programu Erasmus i poprzedzających go programów;
- b) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym współpracy wielostronnej pomiędzy szkołami wyższymi w Europie;
- c) zwiększanie stopnia przejrzystości i zgodności kwalifikacji zdobytych w instytucjach szkolnictwa wyższego ogólnego i zawodowego w Europie;
- d) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym współpracy pomiędzy instytucjami szkolnictwa wyższego a przedsiębiorstwami;
- e) ułatwianie rozwoju innowacyjnych praktyk w dziedzinie kształcenia i szkolenia na poziomie szkolnictwa wyższego oraz przenoszenia tych praktyk, w tym również z państwa uczestniczącego w programie do innych państw;
- f) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie.

Priorytety działań programu Erasmus

2.1. Mobilność

Mobilność studentów, w tym praktyki studentów w przedsiębiorstwach, oraz nauczycieli akademickich i innych pracowników szkół wyższych

¹¹ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eit/index_en.html

¹² Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006 r. w sprawie dalszej europejskiej współpracy w zakresie zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym, Dz.U. L 64 z 4.3.2006

Mobilność studentów i nauczycieli akademickich odgrywa kluczową rolę w tworzeniu Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Instytucje uczestniczące w programie Erasmus zostały wezwane do zwiększenia zarówno mobilności oraz praktyk studentów – tak, aby do roku 2012 liczba studentów uczestniczących w programie wyniosła 3 miliony – jak i mobilności nauczycieli akademickich i innych pracowników szkół wyższych.

Organizacje szkolnictwa wyższego zobowiązane są zapewnić wysoką jakość organizacji w zakresie mobilności studentów i pracowników, jak to zostało określone w Karcie uczelni Erasmus oraz Europejskiej Karcie na rzecz Jakości Mobilności¹³.

W mobilności studentów nie określono na poziomie wspólnotowym priorytetowych obszarów tematycznych dla dyscyplin akademickich, ale władze krajowe mogą ogłosić priorytety właściwe dla danego kraju. Zasadniczym celem jest osiągnięcie równowagi pod względem geograficznym i tematycznym w UE.

W mobilności wykładowców priorytetowo traktowane będzie zwiększanie mobilności pracowników z przedsiębiorstw do instytucji szkolnictwa wyższego.

Intensywne programy w ramach programu Erasmus

Priorytetowo traktowane będą programy, które:

- będą skupiały się na dziedzinach, w których krótsze programy wytwarzają szczególną wartość dodaną;
- będą zapewniały pełne uznawanie dokonań pomiędzy instytucjami uczestniczącymi i punkty za nie;
- stanowią element zintegrowanych programów prowadzących do uzyskania uznanego podwójnego lub wspólnego tytułu zawodowego/stopnia;
- posiadają zdecydowanie wielodyscyplinarny charakter;
- wykorzystują narzędzia i usługi TIK w celu wsparcia przygotowania intensywnego programu i jego działań następczych, przyczyniając się w ten sposób do tworzenia trwałej wspólnoty edukacyjnej w danej dziedzinie.

Intensywne kursy językowe w ramach programu Erasmus (EILC)

Priorytetowo traktowani będą organizatorzy kursów, którzy:

- wykazują zdolność do organizowania i goszczenia EILC;
- gwarantują pełną uznawalność i punkty.

2.2. Projekty wielostronne

Priorytetowo traktowane będą projekty koncentrujące się na dziedzinach i kwestiach w niewystarczającym stopniu objętych projektami finansowanymi już w ramach tego działania.

---

¹³ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie mobilności transnarodowej we Wspólnocie w celach edukacji i szkolenia: Europejska Karta na rzecz Jakości Mobilności (2006/961/WE): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0005:0009:PL:PDF>.

2.2.1. Projekty związane z opracowaniem programów nauczania

Projekty tego typu mają za zadanie wspieranie innowacyjności i podnoszenia jakości nauczania na poziomie szkolnictwa wyższego. Mogą dotyczyć dowolnej dziedziny nauki.

Priorytetowo traktowane będą projekty mające na celu opracowywanie lub modernizację jednego lub kilku następujących elementów:

- zintegrowane programy obejmujące pełen cykl studiów (studia licencjackie/inżynierskie, magisterskie lub doktoranckie) i prowadzące do uzyskania uznanego podwójnego lub wspólnego tytułu zawodowego/stopnia;
- programy nauczania i moduły dla kształcenia ustawicznego opracowane na potrzeby uaktualnienia wiedzy zdobytej w przeszłości;
- moduły nauczania w dziedzinach zdecydowanie wielodyscyplinarnych bądź dziedzinach, w których istnieje szczególna potrzeba silnej międzynarodowej współpracy dla celów dydaktycznych.

2.2.2. Projekty koncentrujące się na współpracy instytucji szkolnictwa wyższego z przedsiębiorstwami

Priorytetowo traktowane będą projekty, które:

- przewidują duże zaangażowanie partnerów spoza środowiska akademickiego, a więc: przedsiębiorstw (w szczególności MŚP), organizacji zawodowych, izb handlowych, partnerów społecznych lub instytucji lokalnych/regionalnych;
- wzmacniają związki pomiędzy studiami a przyszłymi kompetencjami i potrzebami w zakresie rynku pracy, na przykład poprzez promowanie udziału biznesu w opracowywaniu programów nauczania i ich treści;
- rozwijają usługi edukacyjne, takie jak specjalne programy dla uaktualniania wiedzy i umiejętności pracowników (w tym umiejętności językowych dla celów zwiększenia konkurencyjności), programy dla studentów niestacjonarnych, szkolenia zawodowe na zaawansowanym poziomie itp.;
- opracowują strategie promujące wymianę i współpracę instytucji szkolnictwa wyższego z przedsiębiorstwami;
- promują przedsiębiorczość, kreatywne myślenie i innowacyjne rozwiązania jako element programu nauczania dla studentów i jako umiejętności, które powinni posiadać nauczyciele/naukowcy;
- dokonują oceny przyszłych umiejętności i potrzeb związanych z zatrudnieniem celem lepszego dostosowania umiejętności do przyszłych potrzeb rynku pracy.

2.2.3. Projekty wspierające programy modernizacji instytucji szkolnictwa wyższego

Priorytetowo traktowane będą projekty wspierające instytucje szkolnictwa wyższego w rozwijaniu jednego lub kilku z poniższych elementów:

- strategii unowocześniania działalności akademickiej i czynienia jej bardziej przejrzystą (np. poprzez określanie kwalifikacji w oparciu o efekty uczenia się) oraz wzmocnienia doradztwa;

- działań w zakresie zarządzania i finansowania, których celem jest większe dostosowanie instytucji do potrzeb rynku pracy, obywateli i społeczeństwa jako całości;
- strategii uczenia się przez całe życie (łączyjących szkolnictwo wyższe z ofertą i certyfikacją kształcenia i szkolenia zawodowego), wspierających przeobrażanie się instytucji w „centra kształcenia ustawicznego” i „centra kształcenia otwartego” w ich regionach;
- działań mających podnieść jakość ich funkcjonowania i przyczynić się do wzrostu ich odpowiedzialności;
- procedur umożliwiających dostęp osobom, które skorzystały z kształcenia nieformalnego i pozaformalnego, lub posiadającym inne kwalifikacje, na przykład uzyskane podczas wcześniejszej nauki poprzez doświadczenie;
- strategii służących podniesieniu atrakcyjności instytucji szkolnictwa wyższego i skuteczniejszemu informowaniu opinii publicznej o ich pracy.

2.2.4. *Projekty „wirtualnych kampusów”*

Priorytetowo traktowane będą projekty wyraźnie osadzone w globalnej strategii mającej na celu skuteczne wykorzystanie TIK w instytucjach szkolnictwa wyższego oraz mające na celu realizację jednego lub kilku z następujących działań:

- opracowywanie i rozpowszechnienie na poziomie wspólnotowym nadających się do powielania rozwiązań dotyczących tworzenia i utrzymywania wirtualnych kampusów; udostępnianie otwartych zasobów edukacyjnych, w których należy uwzględnić kwestie organizacyjne, techniczne i jakościowe, w sposób umożliwiający wymianę treści i zapewniający łatwy dostęp do nich na poziomie Wspólnoty;
- opracowywanie i przegląd zintegrowanych programów obejmujących pełen cykl studiów (studia licencjackie/inżynierskie, magisterskie lub doktoranckie) i prowadzących do uzyskania uznanego podwójnego lub wspólnego tytułu zawodowego/stopnia, w których narzędzia i usługi TIK pozwalają na wirtualną mobilność studentów i pracowników;
- promowanie współpracy i wymiany doświadczeń o strategicznym charakterze pomiędzy decydentami pracującymi nad rozwojem wirtualnych kampusów, ze szczególnym uwzględnieniem skutków, wartości dodanej oraz korzyści wynikających z wykorzystania TIK.

2.3. *Sieci tematyczne*

W programie Erasmus istnieją dwa rodzaje sieci tematycznych:

- *Sieci akademickie* stworzone w celu promowania innowacji w poszczególnych dyscyplinach, zbiorach dyscyplin czy obszarach wielodyscyplinarnych;
- *Sieci strukturalne* stworzone w celu udoskonalenia i zmodernizowania konkretnych aspektów organizacji, zarządzania i finansowania szkolnictwa wyższego.

Podstawowy zestaw działań, jakie muszą zostać wykonane w każdej sieci, opisano szczegółowo w przewodniku dotyczącym programu „Uczenie się przez całe życie”. Wszystkie sieci powinny skupiać stosowną grupę stron zainteresowanych daną tematyką.

Priorytetowo traktowane będą propozycje sieci koncentrujące się na dziedzinach i tematyce w niewystarczającym stopniu obecnej w sieciach finansowanych już w ramach tego działania (zob. sekcja 2.3.1). Sieci, których cykl finansowania zakończył się, i które złożą wnioski o kontynuowanie działań, również będą traktowane priorytetowo, jeśli poza istotnymi dotychczasowymi wynikami (np. osiągnięcia, zakres oddziaływania) zostanie wykazany znaczny rozwój sieci w przyszłości (np. pod względem działań, podejścia metodologicznego, zasięgu geograficznego).

Priorytety w ramach tych dwóch rodzajów sieci są następujące:

2.3.1. *Sieci akademickie*

Projekty koncentrujące się na jednej z następujących dziedzin:

- prawo,
- ekonomia,
- literatura,
- związki między kulturą i edukacją,
- filozofia,
- matematyka,
- nauka o integracji europejskiej,
- międzykulturowość i wielojęzyczność,
- kształcenie nauczycieli,
- zrównoważony rozwój, w tym zagadnienia dotyczące energii i zmian klimatycznych,
- wychowanie fizyczne i sport,
- przedsiębiorczość i innowacja,
- tematy przekrojowe.

2.3.2. *Sieci strukturalne*

➤ **Dostęp do szkolnictwa wyższego**

Zagadnienia kluczowe obejmują poszerzenie dostępu do szkolnictwa wyższego dla osób niebędących typowymi uczącymi się, takich jak osoby pracujące, starsze i posiadające kwalifikacje nieformalne, oraz uznawanie zdobytych doświadczeń w zakresie nieformalnego i pozaformalnego uczenia się.

➤ **„Trójkąt wiedzy” – edukacja, badania naukowe i innowacja**

Zagadnienia kluczowe obejmują wzmocnienie związków pomiędzy nauczaniem w szkolnictwie wyższym i badaniami naukowymi a ich praktycznym zastosowaniem w przemyśle i biznesie, jak również utworzenie centrów kształcenia skupionych wokół uczelni i stymulujących rozwój regionalny.

➤ **Zarządzanie instytucjami szkolnictwa wyższego**

Zagadnienia kluczowe obejmują zwiększanie autonomii i odpowiedzialności uczelni, poprawę systemów zarządzania pracownikami, a także wdrażanie zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych mechanizmów zapewniania jakości zgodnie z normami i wytycznymi w zakresie zapewniania jakości w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego przyjętymi w Bergen w roku 2005.

3. LEONARDO DA VINCI – KSZTAŁCENIE I SZKOLENIE ZAWODOWE – WSTĘPNE I USTAWICZNE

Wprowadzenie: kontekst polityki

Strukturę ramową dla programu Leonardo da Vinci stanowi proces kopenhaski, uaktualniony przez komunikat z Maastricht (2004 r.), a także komunikat helsiński (2006 r.). Proces skupia się przede wszystkim na zwiększaniu atrakcyjności, jakości i wydajności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego, poprawie przejrzystości, systemach informacji i doradztwa, na uznawalności kompetencji i kwalifikacji oraz na wzmacnianiu wymiaru europejskiego w wyżej wymienionych dziedzinach. Do roku 2010 na działalność w ramach programu wpływ będą miały inicjatywy promujące dalszy rozwój, testowanie i wdrażanie wspólnych europejskich narzędzi dotyczących kształcenia i szkolenia zawodowego. Obejmują one rozwój i testowanie europejskiego systemu transferu i akumulacji punktów w kształceniu i szkoleniu zawodowym (European Credit Transfer System for Vocational Education and Training – ECVET), wdrażanie europejskich ram kwalifikacji (European Qualifications Framework – EQF) oraz działania następcze do konkluzji Rady z roku 2004 dotyczących zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym. Działania te mają służyć wzmacnianiu wzajemnego uczenia się, współpracy i wymiany doświadczeń oraz know-how.

Szczególne uwaga zostanie poświęcona ułatwianiu udziału we wszystkich działaniach w ramach programu Leonardo da Vinci: sektorów, partnerów społecznych i przedsiębiorstw, zwłaszcza małych i średnich (MŚP).

Wprowadzenie: szczegółowe i operacyjne cele programu Leonardo da Vinci

Cele szczegółowe programu Leonardo da Vinci, określone w art. 25 ust. 1 decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- a) wspieranie uczestników kształcenia i doskonalenia zawodowego w zdobywaniu i wykorzystaniu wiedzy, umiejętności i kwalifikacji mających na celu ułatwienie osobistego rozwoju, zwiększenie szans na zatrudnienie oraz wsparcie uczestnictwa w europejskim rynku pracy;
- b) wspieranie udoskonalania jakości i innowacyjności w systemach, instytucjach i praktykach w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego;
- c) zwiększanie atrakcyjności szkolenia i kształcenia zawodowego oraz mobilności dla pracodawców i poszczególnych osób oraz ułatwianie mobilności pracujących praktykantów.

Cele operacyjne programu Leonardo da Vinci, określone w art. 25 ust. 2 decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- a) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym ogólnoeuropejskiej mobilności osób biorących udział na wstępnym etapie szkolenia i kształcenia zawodowego oraz w kształceniu ustawicznym, tak by zwiększyć liczbę staży w przedsiębiorstwach do co najmniej 80 000 rocznie do końca okresu trwania programu „Uczenie się przez całe życie”;
- b) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym współpracy pomiędzy instytucjami lub organizacjami oferującymi możliwości kształcenia, przedsiębiorstwami, partnerami społecznymi i innymi odpowiednimi podmiotami w Europie;

- c) ułatwianie rozwoju innowacyjnych praktyk w dziedzinie szkolenia i kształcenia na poziomie innym niż poziom szkolnictwa wyższego oraz przenoszenia tych praktyk, w tym z jednego państwa uczestniczącego w programie do innych;
- d) poprawa stopnia przejrzystości i uznawania kwalifikacji oraz kompetencji, w tym nabytych w drodze kształcenia pozaformalnego i nieformalnego;
- e) zachęcanie do nauki współczesnych języków obcych;
- f) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie.

Należy zauważyć, iż dla działań związanych z mobilnością oraz projektów transferu innowacji w programie Leonardo da Vinci władze krajowe mogą podjąć decyzję o ustaleniu dodatkowych priorytetów, takich jak dziedziny, kraje docelowe itp. Te priorytety muszą być zgodne ze wspólnotowymi priorytetami określonymi w niniejszym dokumencie i uzgodnione z Komisją. Należy je przedstawić w specjalnych krajowych zaproszeniach do składania wniosków lub na stronach internetowych narodowych agencji.

Priorytety w ramach poszczególnych typów działań programu Leonardo da Vinci

3.1. Mobilność i partnerstwa

Duży nacisk kładzie się na jakość organizacji mobilności, w tym pedagogicznego, językowego i kulturowego przygotowania beneficjentów do pobytu za granicą w oparciu o zasady określone w Europejskiej Karcie Jakości na rzecz Mobilności w celu osiągnięcia jak największej korzyści z doświadczenia mobilności.

Mobilność osób dla celów ich szkolenia zawodowego oraz osób zawodowo zajmujących się kształceniem i szkoleniem zawodowym

Działanie to obejmuje dwa rodzaje mobilności:

- (1) mobilność uczniów/praktykantów na etapie wstępnego szkolenia zawodowego oraz osób aktywnych na rynku pracy, kontynuujących szkolenie zawodowe,

Priorytetowo traktowane będą zwłaszcza projekty organizujące mobilność stażystów – osób objętych dwojakim systemem praktyk lub innym systemem szkolenia zawodowego opartym na alternatywnej formie nauki zawodu bądź związanym ze szkoleniem połączonym z pracą w przedsiębiorstwie;

- (2) mobilność osób zawodowo zajmujących się kształceniem i szkoleniem zawodowym.

Nadaje się priorytet następującym działaniom:

- rozwój kompetencji nauczycieli, trenerów, instruktorów i opiekunów,
- współpraca z MŚP.

Partnerstwa Leonardo da Vinci

Nie określono priorytetów tematycznych.

3.2. Projekty wielostronne

Dwa rodzaje projektów objętych programem Leonardo da Vinci to:

- wielostronne projekty na rzecz transferu innowacji (zdecentralizowane zarządzanie),
- wielostronne projekty na rzecz rozwoju innowacji (scentralizowane zarządzanie).

Ukierunkowana zawodowo nauka języków obcych (VOLL) oraz zintegrowane nauczanie języka i przedmiotu (CLIL) to priorytety we wszystkich wielostronnych projektach w ramach programu Leonardo.

3.2.1. *Priorytet 1: Przejrzystość i uznawalność kompetencji i kwalifikacji*

Projekty w ramach tego priorytetu mają za zadanie wspierać rozwój krajowych i sektorowych systemów i ram kwalifikacji obejmujących wspólne europejskie narzędzia opracowane w celu promocji przejrzystości i uznawalności kwalifikacji, takich jak portfolio Europass, system ECVET oraz europejskie ramy kwalifikacji (EQF). Powinny one wspierać testowanie i wdrażanie następujących elementów tego typu ram:

- opis kwalifikacji na podstawie efektów uczenia się;
- nanoszenie kwalifikacji uzyskanych w drodze kształcenia i szkolenia zawodowego na osiem poziomów referencyjnych EQF poprzez krajowe ramy i systemy kwalifikacji;
- tworzenie opisów kwalifikacji z uwzględnieniem możliwych do przeniesienia jednostek odpowiadających efektom uczenia się, połączonych z przyznawaniem punktów kredytowych;
- tworzenie programów kształcenia i szkolenia zawodowego z elastycznymi mechanizmami walidacji, transferu i uznawania wyników w nauce osiągniętych w warunkach formalnych, nieformalnych i pozaformalnych;
- połączenie i dalszy rozwój europejskich narzędzi i ram bądź ich zastosowanie w poszczególnych sektorach.

3.2.2. *Priorytet 2: Podwyższanie jakości i atrakcyjności systemów i praktyk kształcenia i szkolenia zawodowego*

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny:

- rozwijać i testować procedury zapewniania jakości w początkowym szkoleniu i ustawicznym kształceniu i szkoleniu zawodowym, również poprzez wykorzystanie Europejskich ram odniesienia na rzecz zapewniania jakości¹⁴;
- promować opracowywanie wysokiej jakości ścieżek kształcenia i szkolenia zawodowego prowadzących do łagodnego przejścia do pracy lub przejścia do dalszego etapu szkolnictwa wyższego, jak również promować poradnictwo i doradztwo zawodowe na wszystkich poziomach;
- wspierać zarządzanie i zwiększać atrakcyjność systemów kształcenia i szkolenia zawodowego poprzez intensyfikację współpracy z partnerami społecznymi i wszystkimi zainteresowanymi stronami.

---

¹⁴ Europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewnienia jakości to system odniesienia mający pomagać państwom członkowskim i uczestniczącym w nich krajom w rozwoju, poprawie, monitorowaniu i ocenianiu ich własnych systemów i praktyk na podstawie wspólnych zasad i kryteriów.

3.2.3. *Priorytet 3: Rozwój umiejętności i kompetencji nauczycieli, trenerów i opiekunów w systemie kształcenia i szkolenia zawodowego*

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny uwzględniać potrzebę rozwijania umiejętności i kompetencji osób zawodowo zajmujących się kształceniem i szkoleniem zawodowym i poradnictwem, w tym ich ustawiczne doskonalenie zawodowe i naukę języków obcych. Wnioski powinny zawierać wszystkie następujące elementy:

- rozwój roli osób zajmujących się kształceniem i szkoleniem zawodowym w odpowiedzi na zmiany systemowe, takie jak przejście na systemy oparte na efektach uczenia się i kompetencjach;
- wzmocnianie powiązań pomiędzy osobami zajmującymi się zawodowo kształceniem i szkoleniem zawodowym a światem pracy (przedsiębiorstwa, sektory itp.);
- rozwijanie ich umiejętności pedagogicznych i ich zaangażowania w kształtowanie programów nauczania.

3.2.4. *Priorytet 4: Rozwój umiejętności zawodowych z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy*

Projekty w ramach tego priorytetu powinny promować ścisłe związki ze światem pracy w celu skutecznego przystosowania szkolenia i kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy. Projekty powinny mieć na celu lepszą identyfikację i przewidywanie sektorowych potrzeb dotyczących umiejętności i kompetencji oraz ich integrację w ofercie kształcenia i szkolenia zawodowego. Oznacza to również promowanie łączenia nauki z pracą. Wnioski powinny zawierać następujące elementy:

- wspieranie zaangażowania poszczególnych zainteresowanych stron w proces uwrażliwiania kształcenia i szkolenia zawodowego na potrzeby rynku pracy, z uwzględnieniem zmian systemowych, takich jak przejście na system oparty na efektach uczenia się i kompetencjach;
- rozwijanie i testowanie wspólnych sektorowych metod i systemów umożliwiających lepszą identyfikację i przewidywanie potrzeb dotyczących umiejętności, z udziałem przedsiębiorstw, organizacji sektorowych, partnerów społecznych w kształceniu i szkoleniu zawodowym;
- wspieranie łączenia nauki z życiem zawodowym poprzez promowanie bardziej przyjaznego nauce środowiska i szkoleń w miejscu pracy oraz ścieżek praktyk jako podstawy dla rozwoju umiejętności zawodowych istotnych w świetle potrzeb rynku pracy.

3.2.5. *Priorytet 5: Podnoszenie poziomu kompetencji w grupach ryzyka*

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- integracji grup mających szczególne trudności na rynku pracy, np. osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, pracowników o niskich kwalifikacjach, osób niepełnosprawnych, imigrantów i osób ze środowisk migrantów oraz mniejszości etnicznych, poprzez rozwijanie ich umiejętności i kompetencji związanych z pracą;

- zwiększaniu zainteresowania i udziału mężczyzn i kobiet w tych dziedzinach kształcenia i szkolenia zawodowego, w których nie są oni wystarczająco reprezentowani (na przykład kobiety w zawodach technicznych);
- działaniach mających odwrócić negatywne konsekwencje zmian demograficznych, takich jak utrzymanie aktywności zawodowej starszych pracowników.

Ten typ działania pomoże państwom członkowskim osiągnąć poziomy odniesienia wyznaczone dla kształcenia i szkoleń do roku 2010.

3.3. Sieci

W ramach tego typu działania projekty powinny umacniać współpracę pomiędzy podmiotami kształcenia i szkolenia zawodowego, przedsiębiorstwami, sektorami gospodarki, partnerami społecznymi i instytucjami szkoleniowymi na poziomie sektorowym. Sieci powinny wspierać następujące elementy:

3.3.1. Sieci ECVET

Wsparcie dla testowania europejskiego systemu transferu punktów w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego (ECVET)¹⁵ w następujących sektorach kluczowych:

- produkcja i obsługa pojazdów,
- sektory przetwórcze, w szczególności przemysł chemiczny,
- transport i logistyka,
- budownictwo,
- hotelarstwo i gastronomia,
- handel,
- rzemiosło,
- bankowość, ubezpieczenia i usługi finansowe.

3.3.2. Sieci zainteresowanych stron

- Identyfikowanie i upowszechnianie dobrych praktyk szkoleniowych w poszczególnych sektorach oraz w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego ogólnie.
- Rozwój i umacnianie współpracy pomiędzy instytucjami kształcenia i szkolenia zawodowego i przedsiębiorstwami.

---

¹⁵ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/ecvet/com180_en.pdf

4. GRUNDTVIG – KSZTAŁCENIE DOROSŁYCH I INNE ŚCIEŻKI EDUKACYJNE

Wprowadzenie: kontekst polityki

Nadrzędny cel polityki Unii Europejskiej, jakim jest zwiększenie wzrostu gospodarczego, konkurencyjności i integracji społecznej (strategia lizbońska), dostarcza ram strukturalnych dla programu Grundtvig. Celem programu Grundtvig jest stworzenie odpowiedzi na podwójne, związane z edukacją wyzwanie: z jednej strony mamy do czynienia z większą liczbą osób dorosłych, które przedwcześnie skończyły naukę szkolną, lub, jak ma to miejsce w przypadku wielu migrantów, osób, które nigdy nie miały szans na podjęcia nauki, z drugiej zaś strony stajemy przed problemem starzenia się społeczeństwa. Kształcenie dorosłych pomaga sprostać tym wyzwaniom poprzez umożliwienie obu grupom ludzi poszerzenia ich wiedzy i podwyższania kompetencji.

Kształcenie dorosłych jest niezwykle istotnym elementem uczenia się przez całe życie. Jednocześnie uczestnictwo dorosłych w kształceniu i szkoleniach jest nie tylko ograniczone, ale również charakteryzuje się brakiem właściwej równowagi. Osoby o najniższym wykształceniu równocześnie najrzadziej uczestniczą w nauce dorosłych. Podczas gdy docelowa wartość odniesienia dla udziału populacji dorosłej w wieku produkcyjnym w uczeniu się przez całe życie wyznaczona została przez państwa członkowskie na poziomie 12,5 % do roku 2010, średni wskaźnik w roku 2006 wyniósł 9,6 % i przy dużych rozbieżnościach pomiędzy poszczególnymi państwami wynoszących od 1,3 % do 29 %.

Aby stawić czoła tym i innym stojącym przed Europą wyzwaniom, takim jak zmiany demograficzne, szybki rozwój niektórych regionów świata oraz ubóstwo połączone z wykluczeniem społecznym, w roku 2006 Komisja opublikowała komunikat zatytułowany „Kształcenie dorosłych: nigdy nie jest za późno na naukę”¹⁶. Podkreśla on wagę nauki dorosłych dla ich szans na znalezienie zatrudnienia, ich mobilności na rynku pracy i nabywania kluczowych kompetencji, a jednocześnie promuje ideę społeczeństwa i rynku pracy opartych na integracji społecznej.

We wrześniu 2007 r. Komunikat został uzupełniony planem działania¹⁷ określającym, w jaki sposób państwa członkowskie oraz inne zainteresowane strony otrzymujące europejskie wsparcie mogą rozwijać skuteczne i wydajne systemy kształcenia dorosłych.

Kluczowe jest więc zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i zadbanie o jego większe zrównoważenie. Należy wspierać poprawę jakości, poświęcając szczególną uwagę słuchaczom, rozwojowi zawodowemu kadry, instytucjom oraz sposobowi świadczenia usług edukacyjnych. Niezbędne dla motywacji dorosłych jest wdrożenie systemów uznawania i walidacji wyników uczenia się pozaformalnego i nieformalnego. Należy również poprawić jakość i porównywalność danych dotyczących edukacyjnych potrzeb osób dorosłych dla celów kształtowania przyszłych strategii w tej dziedzinie.

Wprowadzenie: cele szczegółowe i operacyjne programu Grundtvig

¹⁶ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/com/2006/com2006_0614pl01.pdf

¹⁷ http://ec.europa.eu/education/policies/adult/com558_pl.pdf

Cele szczegółowe programu Grundtvig, określone w art. 29 ust. 1 decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- a) odpowiadanie na wyzwania edukacyjne związane ze starzeniem się populacji w Europie;
- b) pomoc w zapewnianiu osobom dorosłym ścieżek poprawy ich wiedzy i kwalifikacji.

Cele operacyjne programu Grundtvig, określone w art. 29 ust. 2 decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- a) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym oraz pod względem dostępności ogólcnoeuropejskiej mobilności osób biorących udział w kształceniu dorosłych, tak by wesprzeć mobilność co najmniej 7 000 tych osób rocznie do końca 2013 r.;
- b) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym współpracy pomiędzy organizacjami zajmującymi się kształceniem dorosłych w Europie;
- c) zapewnienie alternatywnych możliwości dostępu do kształcenia dorosłych osobom z grup wymagających szczególnego wsparcia oraz marginalnych środowisk społecznych, w szczególności osobom starszym oraz osobom, które zaniechały kształcenia bez osiągnięcia podstawowych kwalifikacji;
- d) ułatwienie rozwoju innowacyjnych praktyk w dziedzinie kształcenia dorosłych, a także ich transferu, w tym z kraju uczestniczącego do innych krajów;
- e) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii uczenia oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie;
- f) poprawa metod dydaktycznych oraz zarządzania organizacjami kształcenia dorosłych.

Priorytety programu Grundtvig

4.1. Mobilność i partnerstwa

Mobilność: wyjazdy szkoleniowe dla kadry placówek kształcenia dorosłych

Nie określono priorytetów tematycznych.

Partnerstwa

Nie określono priorytetów tematycznych.

4.2. Projekty wielostronne

Wsparcie otrzymają projekty oferujące wsparcie innowacyjności lub upowszechniające innowacje i dobre praktyki, których wpływ został udowodniony.

4.2.1. **Priorytet 1: Kompetencje kluczowe**¹⁸

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny prowadzić do opracowania konkretnych i możliwych do rozpowszechnienia wyników (metod, narzędzi, materiałów) oraz koncentrować się na:

- poszerzaniu dostępu do umiejętności podstawowych, takich jak umiejętność czytania i pisanie, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowe i techniczne, kompetencje informatyczne;
- pomocy osobom uczącym się w rozwijaniu kompetencji przekrojowych, takich jak kompetencje społeczne i obywatelskie, kompetencje kulturowe i międzykulturowe oraz przedsiębiorczość w celu przystosowywania się do zmieniającego się społeczeństwa i wymagań rynku pracy;
- umacnianiu pewności siebie osób dorosłych i promowaniu ich samorealizacji poprzez rozwój ich świadomości kulturowej i umiejętności twórczej ekspresji.

4.2.2. **Priorytet 2: Poprawa jakości kształcenia dorosłych**

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny prowadzić do opracowania konkretnych i możliwych do rozpowszechnienia wyników (metod, narzędzi, materiałów) oraz koncentrować się na:

- poprawie identyfikacji potrzeb edukacyjnych nauczycieli, trenerów i pozostałego personelu;
- wypracowywaniu wspólnych strategii w dziedzinie kwalifikacji nauczycieli, trenerów i innych osób należących do kadry kształcenia dorosłych oraz, w rezultacie, na dostosowywaniu do nich ich szkoleń;
- nasilaniu lokalnej i regionalnej współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się kształceniem dorosłych, innymi instytucjami kształcenia i przedsiębiorstwami, zgodnie z ideą „regionu uczącego się”;
- poprawie zapewniania jakości usług i instytucji, w tym poprzez opracowanie sposobu zastosowania w kształceniu dorosłych Europejskich ram odniesienia na rzecz zapewniania jakości dla szkoleń zawodowych.

4.2.3. **Priorytet 3: Poprawa atrakcyjności i dostępu do kształcenia dorosłych**

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny prowadzić do opracowania konkretnych i możliwych do rozpowszechnienia wyników (metod, narzędzi, materiałów) oraz koncentrować się na:

- motywacji osób uczących się do zaangażowania się w naukę, także poprzez usługi doradztwa, strategie zewnętrzne, kampanie informacyjne oraz współpracę partnerską z przedsiębiorstwami;

---

¹⁸ Zalecenie 2006/962/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz.U. L 394/10 z 30.12.2006. Osiem kompetencji kluczowych to: porozumiewanie się w języku ojczystym; porozumiewanie się w językach obcych; kompetencje matematyczne oraz podstawowe kompetencje naukowe i techniczne; kompetencje informatyczne; kompetencja uczenia się; kompetencje społeczne i obywatelskie; poczucie inicjatywy i przedsiębiorczość; świadomość i ekspresja kulturalna.

- wykorzystywaniu TIK oraz e-learning do zwiększania dostępu do kształcenia osób dorosłych;
- poprawie przejrzystości i wykorzystaniu kwalifikacji zdobytych w ramach kształcenia dorosłych, a także ułatwianiu dostępu do kształcenia zawodowego, ogólnego oraz szkolnictwa wyższego.

4.2.4. *Priorytet 4: Poprawa walidacji poza- i nieformalnego uczenia się*

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny koncentrować się na tworzeniu, testowaniu i wdrażaniu metod, narzędzi i materiałów umożliwiających:

- poprawę walidacji wyników poza- i nieformalnego uczenia się przy uwzględnieniu różnych potrzeb uczących się dorosłych;
- ułatwieniu walidacji poza- i nieformalnego uczenia się osób korzystających z kształcenia dorosłych;
- ocenienie, w jaki sposób istniejące ramy i zasady mogą zostać zastosowane do kształcenia dorosłych w odpowiedzi na specyficzne potrzeby tej grupy;
- określanie i upowszechnianie mechanizmów służących ocenie kompetencji i uznawania formalnego, pozaformalnego i nieformalnego uczenia się migrantów.

4.2.5. *Priorytet 5: Promowanie kształcenia dorosłych wśród obywateli marginalizowanych i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz migrantów*

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny prowadzić do opracowania konkretnych i możliwych do rozpowszechnienia wyników (metod, narzędzi, materiałów) oraz koncentrować się na:

- opracowywaniu alternatywnych podejść do nauki, które integrowałyby lub reintegrowały w społeczeństwie i na rynku pracy obywateli marginalizowanych i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji;
- szerzeniu dobrych praktyk w zakresie edukacji międzykulturowej, uczeniu się obywateli marginalizowanych oraz ich językowej, społecznej i kulturowej integracji;
- wykorzystywaniu sportu w celu zapewnienia możliwości uczenia się obywatelom marginalizowanym i znajdującym się w niekorzystnej sytuacji.

4.2.6. *Priorytet 6: Nauczanie i uczenie się w późniejszym wieku; międzypokoleniowe uczenie się i uczenie się w rodzinie*

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny prowadzić do opracowania konkretnych i możliwych do rozpowszechnienia wyników (metod, narzędzi, materiałów) oraz koncentrować się na:

- przepływie wiedzy, metod i dobrych praktyk związanych z kształceniem seniorów;
- wyposażaniu seniorów w umiejętności potrzebne im do radzenia sobie ze zmianami i utrzymaniu aktywności w społeczeństwie;
- zwiększaniu wkładu osób starszych w naukę innych;
- rozwijaniu innowacyjnych podejść do uczenia się międzypokoleniowego oraz uczenia się w rodzinie.

4.3. Sieci

4.3.1. *Priorytet 1: Nauka języków obcych w kształceniu dorosłych*

Sieci w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- szerzeniu wiedzy i upowszechnianiu dobrych praktyk w zakresie możliwości uczenia się języków obcych przez dorosłych;
- określaniu obecnych, powstających i przyszłych potrzeb współpracy europejskiej w zakresie uczenia się języków obcych przez osoby dorosłe (włączając w to edukację formalną, nieformalną i pozaformalną);
- opracowywaniu strategii niwelowania luk w nauce języków obcych przez dorosłych, tam, gdzie możliwości takiej nauki są niewystarczające;
- rozwijaniu strategii, schematów i materiałów wspierających kompetencje międzykulturowe personelu instytucji kształcenia dorosłych;
- upowszechnianiu planów i materiałów szkoleniowych dla osób nauczających języków obcych osoby dorosłe.

4.3.2. *Priorytet 2: Tworzenie sieci akademickich na rzecz kształcenia dorosłych*

W ramach tego priorytetu sieci powinny promować bliską współpracę i tworzenie sieci pomiędzy nauczaniem a badaniami naukowymi w odniesieniu do kształcenia dorosłych, instytucji nim się zajmujących i osób z niego korzystających. Sieci te powinny skupiać się na:

- badaniu i analizowaniu potrzeb w zakresie europejskiego programu nauczania i badań w odniesieniu do uczenia się przez całe życie w ujęciu ogólnym, a szczególnie w odniesieniu do kształcenia dorosłych;
- badaniu, analizowaniu oraz omawianiu bieżących i przyszłych tendencji w zakresie badań na temat edukacji ustawicznej prowadzonych na poziomie uniwersyteckim;
- identyfikowaniu skutecznych modeli finansowania dla tworzenia sieci akademickich;
- identyfikowaniu i promowaniu bliskiej współpracy oraz tworzenia sieci wśród instytucji szkolnictwa wyższego zajmujących się andragogiką / kształceniem dorosłych;
- rozwijaniu, testowaniu i promowaniu narzędzi zapewniania i polepszania jakości w kształceniu dorosłych;
- analizie wpływu krajowych reform na sektor kształcenia dorosłych;
- rozwijaniu współpracy i struktur współpracy pomiędzy instytucjami szkolnictwa wyższego, funkcjonującymi na poziomie europejskim stowarzyszeniami i innymi stronami zaangażowanymi w badania i rozwój działań związanych z kształceniem dorosłych.

4.3.3. *Priorytet 3: Tworzenie sieci stron zainteresowanych w dziedzinie kształcenia dorosłych*

Sieci w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- umacnianiu współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się kształceniem dorosłych, organizacjami pozarządowymi, społeczeństwem obywatelskim, partnerami społecznymi i decydentami na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i wspólnotowym;
- szerzeniu wiedzy i upowszechnianiu dobrych praktyk w zakresie możliwości dotyczących kształcenia dorosłych w Europie;
- określaniu obecnych, rodzących się i przyszłych potrzeb współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia i poradnictwa dla osób dorosłych;
- odkrywaniu metod i praktyk w dziedzinie zwiększania uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu.

4.3.4. *Priorytet 4: Walidacja i certyfikacja*

Sieci w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- poprawie walidacji wyników poza- i nieformalnego uczenia się przy uwzględnieniu różnych potrzeb uczących się dorosłych;
- ułatwieniu walidacji poza- i nieformalnego uczenia się osób korzystających z kształcenia dorosłych;
- ocenie, w jaki sposób istniejące ramy i zasady mogą zostać zastosowane do kształcenia dorosłych w odpowiedzi na specyficzne potrzeby tej grupy;
- określeniu i upowszechnieniu mechanizmów służących ocenie kompetencji i uznawania formalnego, pozaformalnego i nieformalnego uczenia się migrantów.

ROZDZIAŁ 2 – PROGRAM MIĘDZYSEKTOROWY

Szczegółowe i operacyjne cele programu międzysektorowego

Program międzysektorowy służy realizacji następujących celów szczegółowych określonych w art. 32 ust.1 decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”:

- a) propagowanie współpracy europejskiej w dziedzinach obejmujących co najmniej dwa sektorowe programy szczegółowe;
- b) wspieranie jakości i przejrzystości systemów edukacji i szkoleń państw członkowskich.

Cele operacyjne programu międzysektorowego, określone w art. 32 ust.2 decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- a) wspieranie rozwoju strategii i współpracy na szczeblu europejskim w zakresie uczenia się przez całe życie, szczególnie w kontekście procesu lizbońskiego i programu pracy Edukacja i szkolenie 2010, a także procesu bolońskiego i kopenhaskiego oraz późniejszych procesów;
- b) zapewnianie dostarczania odpowiedniej ilości porównywalnych danych, informacji statystycznych i analiz w celu wsparcia rozwoju polityki w zakresie uczenia się przez całe życie oraz monitorowanie postępu w realizacji celów uczenia się przez całe życie, a także określanie obszarów wymagających szczególnej uwagi;
- c) propagowanie nauki języków obcych oraz wspieranie różnorodności językowej w państwach członkowskich;
- d) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii uczenia oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie;
- e) zapewnianie odpowiedniego rozpoznania, przedstawienia i wdrożenia wyników programu „Uczenie się przez całe życie” na szeroką skalę.

1. DZIAŁANIE KLUCZOWE 1 – WSPÓLPRACA W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH POLITYK ORAZ INNOWACYJNOŚĆ

1.1 Mobilność (wizyty studyjne)

Celem tego działania jest pobudzanie dyskusji, wymiany i wzajemnego uczenia się w kwestiach będących w kręgu wspólnego zainteresowania na poziomie europejskim, przy jednoczesnym promowaniu strategii opartych na jakości i przejrzystości systemów kształcenia i szkoleń.

Program wizyt studyjnych opierać się będzie na priorytetach polityki kształcenia i szkolenia, w tym tych określonych przez państwa członkowskie. Ponadto szczególna uwaga zostanie poświęcona połączeniu powyższych zagadnień z celami programu pracy na rok 2010.

Priorytetowe obszary tematyczne wizyt studyjnych są następujące:

- Rozwiązywanie problemów w oparciu o dowody naukowe i praktykę;

- Innowacyjne metody wdrażania instrumentów europejskich;
- Zagadnienia integracji społecznej;
- Poprawa atrakcyjności i jakości kształcenia i szkolenia zawodowego;
- Nauka w środowisku pracy;
- Modele dzielenia kosztów w kształceniu i szkoleniu;
- Zwiększanie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu (np. współpraca z partnerami społecznymi);
- Integracja instrumentów polityki edukacyjnej i polityki pracy ze strategiami uczenia się przez całe życie;
- Innowacyjne metody włączania sztuk pięknych w system kształcenia i szkoleń;
- Poradnictwo i szkolenia zawodowe mające na celu sprostanie wyzwaniom związanym ze zmianami gospodarczymi i starzeniem się aktywnej części społeczeństwa.

1.2 Studia i badania porównawcze

Do celów tego działania należy przeprowadzenie analiz porównawczych systemów edukacyjnych w UE, tak aby uzyskać w odpowiedniej ilości porównywalne dane, dane statystyczne i analizy celem wsparcia rozwoju polityki w zakresie uczenia się przez całe życie oraz monitorowania postępu w realizacji celów uczenia się przez całe życie, a także określenia obszarów wymagających szczególnej uwagi.

Priorytetowe obszary tematyczne badań porównawczych mających wzmocnić podstawy naukowe dla polityki i praktyki w dziedzinie kształcenia i szkoleń są następujące:

- Temat 1: Promowanie wysokiej jakości, skuteczności i równości w szkolnictwie wyższym: dostęp dla studentów i zatrzymanie ich w systemie edukacji.
- Temat 2: Dalszy rozwój oferty w zakresie kształcenia dorosłych: określenie, ocena i promocja jakości w organizacji, zarządzaniu i finansowaniu kształcenia dorosłych.
- Temat 3: Rozwiązywanie trudności w zakresie kształcenia przedszkolnego i kształcenia obowiązkowego w odniesieniu do nabywania kompetencji kluczowych.
- Temat 4: Promocja atrakcyjności i jakości kształcenia i szkolenia zawodowego: zarządzanie systemami kształcenia i szkolenia zawodowego oraz poprawa rozumienia związków pomiędzy nimi, szkolnictwem wyższym i światem pracy.
- Temat 5: Rola zajęć kreatywnych w procesie nauki i ich wpływ na zdolność znajdowania innowacyjnych rozwiązań.

2. DZIAŁANIE KLUCZOWE 2 – JĘZYKI OBCE

Wprowadzenie: kontekst polityki

Różnorodność językowa jest dziś w Europie sprawą oczywistą. Unia Europejska zobowiązała się zachowywać i promować ten kluczowy dla naszych kultur element. W ramach ponownie rozpoczętej realizacji strategii lizbońskiej oraz w programie prac Edukacja i szkolenie 2010 umiejętność porozumiewania się w językach obcych uznana została za jedną z kompetencji kluczowych. Pracownicy władający językami obcymi i mogący pochwalić się umiejętnościami międzykulturowymi dają europejskim przedsiębiorstwom skuteczną przewagę konkurencyjną na globalnym rynku, zwiększają możliwości zatrudnienia i są niezbędni dla wzrostu gospodarczego oraz tworzenia dobrych miejsc pracy. Wielojęzyczność sprzyja również rozwojowi osobistemu, wzmacnia europejskie obywatelstwo i spójność społeczną oraz propaguje dialog międzykulturowy, stwarzając możliwości odkrywania innych wartości, przekonań i zachowań.

Promocja nauki języków obcych i różnorodności językowej jest celem całego programu, a programów Comenius, Erasmus, Grundtvig i Leonardo da Vinci w szczególności. Działanie kluczowe „Języki obce” uzupełnia te programy sektorowe, starając się zaspokajać potrzeby nauczania i uczenia się języków obcych na obszarze pomiędzy dwoma lub większą liczbą sektorów. Uczestniczyć w programie mogą wszystkie języki.

Priorytety działalności w ramach działania kluczowego 2: Języki obce

2.1 Projekty wielostronne

Projekty międzysektorowe muszą uzupełniać nie mniej niż dwa z czterech wymienionych wcześniej programów i skupiać się na wzroście świadomości co do korzyści płynących z nauki języków obcych i wielojęzycznego charakteru Unii Europejskiej, na promowaniu dostępu do zasobów niezbędnych w nauce języków oraz opracowywaniu i rozpowszechnianiu materiałów do nauki języków, w tym kursów internetowych i instrumentów do sprawdzania kompetencji językowych. W miarę możliwości zaleca się stosowanie Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy.

Priorytetowo traktowane będą wnioski poruszające jeden lub kilka z następujących tematów:

- wzmacnianie nabywania kompetencji językowych lub wzrost świadomości dotyczącej rzadziej używanych języków europejskich;
- wzmacnianie nabywania kompetencji językowych w celu poprawy międzykulturowego dialogu w Europie;
- wspieranie kompetencji językowych istotnych dla świata pracy w celu poprawy integracji pracowników w przedsiębiorstwach oraz wzmocnieniu konkurencyjności Europy;
- opracowywanie i promocja metodologii służącej motywowaniu osób uczących się języków obcych i zwiększania ich zdolności uczenia się języków.

2.2 Sieci

Sieci międzysektorowe stanowią wkład w rozwój europejskiej polityki językowej. Promują naukę języków obcych i różnorodność językową, stanowią wsparcie dla wymiany informacji na temat innowacyjnych technik i dobrych praktyk, zwłaszcza wśród decydentów i kluczowych instytucji zajmujących się kształceniem, a także służą adaptacji i upowszechnianiu wyników powstałych wcześniej projektów wśród potencjalnych użytkowników (organy publiczne, instytucje, przedsiębiorstwa, osoby uczące się języków obcych itp.).

Priorytetowo traktowane będą wnioski poruszające jeden lub kilka z następujących tematów:

- określanie, rozwijanie i upowszechnianie informacji na temat dobrych praktyk w celu poprawy dialogu międzykulturowego w Europie poprzez nauczanie i uczenie się języków obcych;
- rozwój i promocja włączania działań politycznych promujących naukę języków obcych i różnorodność językową do głównego nurtu na wszystkich poziomach kształcenia formalnego i nieformalnego;
- określanie, wymiana i tworzenie dobrych praktyk w dziedzinie nauczania języków obcych osób o szczególnych potrzebach edukacyjnych.

3. DZIAŁANIE KLUCZOWE 3 – TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNE (TIK)

Wprowadzenie: kontekst polityki

Promocja technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) dla potrzeb uczenia się jest celem całego programu, a programów Comenius, Erasmus, Grundtvig i Leonardo da Vinci w szczególności. Działanie kluczowe TIK uzupełnia te programy, wykorzystując TIK dla potrzeb uczenia się w wymiarze międzysektorowym.

Działanie zwraca uwagę na możliwości wykorzystania TIK jako katalizatora zmian i innowacji społecznych i edukacyjnych. Nie chodzi tu tylko o technologię, ale przede wszystkim o to, w jaki sposób TIK może wspomagać proces uczenia się (np. symulacje, nauka przez odkrycia, zachęcenie osób, które przedwcześnie zakończyły edukację, do jej ponownego podjęcia, umożliwienie kształcenia poza środowiskiem szkolnym, elastyczne kształcenie ustawiczne w celu zniwelowania cyfrowej przepaści cywilizacyjnej).

Od czasu sformułowania strategii lizbońskiej państwa członkowskie osiągnęły w dziedzinie wdrażania TIK w edukacji duży postęp. Niemal wszystkie instytucje edukacyjne i szkoleniowe są wyposażone w TIK i połączone przez TIK w sieci. Nadal jednak pozostaje wiele do zrobienia, aby potencjał TIK w zakresie wsparcia innowacyjnych metod pedagogicznych, szerzenia dostępu do uczenia się przez całe życie i zaawansowanego zarządzania systemami kształcenia mógł być realizowany w pełni. To pozwoliłoby na zoptymalizowanie korzyści płynących z dotychczasowych inwestycji związanych z tymi technologiami.

Priorytety działalności w ramach działania kluczowego 3: TIK

3.1 Projekty wielostronne

Priorytetowo traktowane będą następujące obszary tematyczne:

3.1.1 Priorytet 1: Określanie i wdrażanie innowacyjnych sposobów wykorzystania TIK dla celów uczenia się przez całe życie, zwłaszcza w grupach obarczonych ryzykiem wykluczenia

TIK umożliwiają ludziom rozszerzanie ich więzi społecznych, co stanowi duży potencjał dla nauki. Proces uczenia się jest przede wszystkim procesem społecznym. Uczenie się na własną rękę i nieformalna nauka w grupie (peer learning) to ważne sposoby rozwoju e-umiejętności i kompetencji informatycznych. Technologie informacji i komunikacji są jednak również coraz bardziej istotne w kształceniu formalnym. Coraz popularniejsza staje się nowa generacja platform i narzędzi sieciowych opartych na TIK („Web 2.0” i inne nowe technologie). Za przykłady mogą służyć weblogi, wiki, podcasty, tzw. oprogramowanie społeczne, wirtualne społeczności, a także narzędzia takie jak telefony komórkowe. Są łatwe w użyciu, dostępne w przystępnej cenie i coraz bardziej rozpowszechnione, zwłaszcza wśród osób obarczonych ryzykiem wykluczenia społecznego (osoby przedwcześnie kończące edukację szkolną, mniejszości etniczne, osoby starsze itp.), oferują więc potencjał (ponownego) włączenia grup zagrożonych wykluczeniem do usług publicznych, nauki i zaangażowania obywatelskiego.

Projekty powinny obejmować:

- rozwijanie i wdrażanie eksperymentalnych metod dydaktycznych związanych z nowymi trendami i narzędziami, w tym analizę ich oddziaływania na efekty uczenia się, zachowania i preferencje czytelników oraz realizację szerszych celów polityki edukacyjnej, takich jak jakość, równość, integracja, skuteczność, tolerancja itd.;
- analizy porównawcze istniejących praktyk w celu określenia nadających się do przeniesienia na inne dziedziny dobrych praktyk i czynników sukcesu.

3.1.2 Priorytet 2: TIK jako katalizator innowacji i kreatywności w uczeniu się przez całe życie

Zaszczepianie w ludziach innowacyjności wymaga nowatorskich strategii w dziedzinie uczenia się i nauczania opartych na sposobach promujących aktywne uczenie się, takich jak rozwiązywanie problemów, odkrywanie, uczenie się przez praktykę, uczenie się eksperymentalne, krytyczne myślenie i kreatywność. Nauka wspomagana przez technologie informacyjno-komunikacyjne może stanowić doskonałe wsparcie dla takich innowacyjnych podejść. Projekty powinny zakładać opracowanie nowatorskich metod dydaktycznych w zakresie rozwijania umiejętności uczenia się i wzmacniania zdolności tworzenia innowacji.

Priorytetowo traktowane będą projekty identyfikujące oraz wykorzystujące, poprzez poruszenie jednego lub kilku z poniższych zagadnień, rozwiązania edukacyjne oparte na TIK:

- stymulowanie kreatywności w sytuacji, w której osoba ucząca się uczy się dzięki kreatywnej ekspresji oraz krytycznemu i lateralnemu myśleniu mającemu na celu tworzenie nowych pomysłów i innowacyjnych rozwiązań;
- promowanie metod rozwiązywania problemów opartych na zadawaniu pytań; sytuacji, w której osoba ucząca się uczy się poprzez eksperymenty wykonywane w rzeczywistych lub wirtualnych warunkach;
- wspieranie uczenia się samodzielnego, niezależnego i na odległość, w okolicznościach, gdzie osoby uczące się mogą stosować swą wiedzę bezpośrednio w praktyce;
- wspieranie nauki opartej na współpracy (collaborative learning), w grupach, w celu rozwiązywania złożonych problemów wymagających kreatywnych i innowacyjnych rozwiązań.

3.2 Sieci

Priorytetowo traktować się będzie sieci mające na celu:

3.2.1 Priorytet 1: Podjęcie zagadnień międzysektorowych związanych z łączeniem społeczności osób uczących się poprzez wykorzystanie TIK w sposób innowacyjny

Koncepcja społeczności osób uczących się zyskuje na popularności dzięki coraz silniejszym związkom, jakie tworzą się pomiędzy szkołą, domem, miejscem pracy i społecznościami

lokalnymi. Jest ona centralnym elementem powstających w Europie usług i infrastruktury TIK.

Priorytetowo traktowane będą wnioski poruszające jedno lub kilka z następujących zagadnień:

- dzielenie się wiedzą i wdrażanie partnerstw obejmujących wszystkie strony zaangażowane w nauczanie oparte na wykorzystaniu TIK, przy uwzględnieniu zarówno elementu popytu, jak i podaży (np. angażujące zarówno wydawców, jak i osoby zajmujące się tworzeniem cyfrowych pomocy edukacyjnych na zasadach pracy doraźnej);
- oferowanie porad i wsparcia w kwestiach międzysektorowych związanych z wykorzystaniem treści i usług cyfrowych w kontekstach nauki formalnej, nieformalnej i pozaformalnej, takich jak zagadnienia prawne związane z prawami własności intelektualnej, standardy jakości, elektroniczne ocenianie i elektroniczne portfolio;
- rozwijanie innowacji edukacyjnych w oparciu o możliwości TIK w zakresie wspierania nowych strategii pedagogicznych i ich dostosowywania do zmian społecznych i ekonomicznych, nowych umiejętności uczenia się i zarządzania zmianami.

3.2.2 *Priorytet 2: Umacnianie związków pomiędzy TIK, kreatywnością i zdolnością innowacji*

Coraz większego znaczenia nabiera wspólna płaszczyzna istniejąca pomiędzy nowymi sposobami wykorzystania TIK w kształceniu i szkoleniu a nowymi możliwościami, jakie one stwarzają dla propagowania kreatywności i innowacyjności wśród osób indywidualnych, grup i organizacji w całej Europie.

Priorytetowo traktowane będą wnioski poruszające jedno lub kilka z następujących zagadnień:

- dzielenie się wiedzą i wdrażanie eksperymentalnych strategii kształtowania kreatywności i innowacyjności poprzez wykorzystanie TIK;
- oferowanie usług poradnictwa i wsparcia instytucjom i osobom zaangażowanym w pracę w tym obszarze;
- określanie dobrych praktyk i dostarczanie analiz przykładów strategii w uczeniu się i nauczaniu, będących podstawą zdolności innowacyjnych;
- zaangażowanie w działalność promocyjną i działania mające na celu zwiększanie świadomości społecznej, ułatwianie dialogu między zainteresowanymi stronami oraz wspieranie upowszechniania osiągniętych na poziomie europejskim wyników.

4. DZIAŁANIE KLUCZOWE 4 – UPOWSZECHNIANIE I WYKORZYSTYWANIE WYNIKÓW

Działanie kluczowe „Upowszechnianie i wykorzystywanie wyników” odzwierciedla rosnącą zarówno wśród decydentów, jak i instytucji działających w tej dziedzinie świadomość potrzeby zapewnienia jak największej skuteczności finansowanych przez UE projektów i działań w celu wsparcia odnowionej strategii lizbońskiej i wypełnienia programu prac Edukacja i szkolenie 2010. Głównym celem tego działania jest pomoc w stworzeniu ram dla skutecznego wykorzystania wyników na szczeblach lokalnym, sektorowym, regionalnym, krajowym i europejskim. Działalność finansowana w ramach tego działania kluczowego stanowi wsparcie dla upowszechniania i wykorzystywania konkretnych osiągnięć w dziedzinie programów sektorowych i innych działań kluczowych.

Priorytetowo traktowane będą z reguły projekty zakładające zintegrowane podejście w ramach co najmniej dwóch różnych obszarów programu „Uczenie się przez całe życie”, angażujące kluczowych decydentów lub wykazujące potencjał istotnego oddziaływania na szczeblu sektorowym, regionalnym, krajowym lub europejskim.

4.1 Projekty wielostronne

Priorytetowo traktowane będą projekty wielostronne skupiające się wokół:

- rozwoju odpowiedniej infrastruktury (analiz, mechanizmów, metodologii i narzędzi praktycznych) ułatwiającej wykorzystanie wyników;
- działań międzysektorowych podejmowanych na poziomie europejskim (w podejściu sektorowym, tematycznym bądź ze względu na grupę użytkowników);
- promowaniu „wykorzystywania wyników” poprzez kluczowe, istniejące już sieci i właściwe organizacje celem przeniesienia i wdrożenia wyników (zwielokrotnienie) lub włączenia ich do głównego nurtu poszczególnych aspektów polityki.

4.2 Analizy i materiały referencyjne

Priorytetowo traktowane będą projekty skupiające się wokół:

- wspierania zespołów ekspertów, obserwatoriów itd. w celu określenia bieżących i przyszłych potrzeb użytkowników i sprostania tym potrzebom za pomocą dostępnych wyników;
- analiz możliwości dotyczących wbudowania wyników projektów w konkretne strategie, zdefiniowanie i przedstawienie mechanizmów łączenia projektów, programów i strategii;
- identyfikowania, analizowania i wykorzystywania odpowiednich sieci w celu spożytkowania wyników;
- identyfikowania działań uznawanych za dobre praktyki w zakresie upowszechniania i wykorzystywania wyników.

ROZDZIAŁ 3 – PROGRAM JEAN MONNET

Szczegółowe i operacyjne cele programu Jean Monnet

Cele szczegółowe programu Jean Monnet, określone w art. 35 ust. 1 decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- a) stymulowanie nauczania, badań i debat w dziedzinie studiów nad integracją europejską;
- b) wspieranie istnienia odpowiedniego kręgu instytucji i stowarzyszeń zajmujących się kwestiami integracji europejskiej oraz edukacji i szkoleń w perspektywie europejskiej.

Cele operacyjne programu Jean Monnet, określone w art. 35 ust.2 decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- a) stymulowanie procesów doskonalenia w nauczaniu, badaniach i debatach w zakresie studiów nad integracją europejską w szkołach wyższych na terenie Wspólnoty i poza jej granicami;
- b) rozszerzanie wiedzy i świadomości w zakresie kwestii integracji europejskiej wśród specjalistów akademickich oraz obywateli europejskich;
- c) wspieranie kluczowych instytucji europejskich zajmujących się kwestiami integracji europejskiej;
- d) wspieranie aktywności renomowanych instytucji i stowarzyszeń europejskich działających na rzecz edukacji i szkoleń.

DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE NAUCZANIA, BADAŃ I DEBAT PROGRAMU JEAN MONNET

Działanie a) programu Jean Monnet ma na celu stymulację nauczania, badań i debat w dziedzinie studiów nad integracją europejską na poziomie instytucji szkolnictwa wyższego (w Unii Europejskiej i poza jej granicami). Celem jest tu zwiększanie wiedzy i świadomości na temat zagadnień integracji europejskiej wśród kadry akademickiej, studentów i obywateli na całym świecie.

Priorytetowo traktowane będą projekty dotyczące:

a) Katedry Jeana Monneta

- zakładające inicjowanie nowych działań edukacyjnych, zwłaszcza w krajach kandydujących i w pozostałej części świata;
- obejmujące nauczanie na poziomie studiów licencjackich i magisterskich oraz nadzór naukowy nad poziomem studiów podyplomowych.

b) Katedry Jeana Monneta *ad personam*

- obejmujące nauczanie w ramach zwyczajowych kursów akademickich podejmujących tematykę integracji europejskiej oraz organizację regularnych spotkań, podczas których omawiane będą różne przejawy procesu integracji europejskiej (konferencje, seminaria, obrady okrągłego stołu).

c) Moduły europejskie Jeana Monneta

- adresowane do studentów, którzy wcześniej nie studiowali integracji europejskiej (np. studenci kierunków medycznych, inżynieryjnych, ścisłych, artystycznych, pedagogicznych lub językowych);
- adresowane do obywateli (kształcenie dorosłych) i konkretnych grup społeczeństwa obywatelskiego (np. nauczycieli szkół podstawowych i średnich).

d) Centra doskonalenia Jeana Monneta

- obejmujące działania akademickie wykorzystujące wielodyscyplinarne pomoce naukowe;
- wykazujące otwartość wobec społeczeństwa obywatelskiego.

e) Działalność informacyjna i badawcza

- zakładająca wymiar ponadnarodowy (tj. stworzenie wspólnych działań ponadnarodowych);
- obejmująca działania akademickie wykorzystujące wielodyscyplinarne pomoce naukowe;
- wykazująca otwartość wobec społeczeństwa obywatelskiego.

f) Wielostronne grupy badawcze Jeana Monneta

- nastawione na osiągnięcie wyników, jakich nie da się osiągnąć w drodze prowadzenia działalności badawczej na poziomie krajowym;
- obejmujące działania akademickie wykorzystujące wielodyscyplinarne pomoce naukowe;
- wykazujące otwartość wobec społeczeństwa obywatelskiego.